

Fotoclub Bilthoven

Cameraad

Januari 2011

De Cameraad is het officiële orgaan van Fotoclub Bilthoven e.o.

Inhoudsopgave

Van de voorzitter	3
Van de redactie	4
Vooruitblik	5
Het Koffertje	5
Foto van de maand januari 2011 – <i>Helen Stumpf</i>	6/7
Foto's van de maand - schema	8
Dank aan onze adverteerders	8
Bijna een jaar de tijd – het Jaarthema	9/13
Het Han Baartmans Drieluik	13/16
Scherptediepte	16/19
Een plaatje voor een gaatje	19

Informatie over de Fotoclub Bilthoven

Voor meer informatie over de FCB: <http://www.fotoclubbilthoven.nl> De leden beschikken over een lijst met namen, adressen en telefoonnummers.

Colofon

Redactie, lay-out en controle: *Wilma en Tiemen*

Plaatsing op de website: *Sijt*

Van de voorzitter

Het nieuwe jaar is begonnen; 2011. Voor mij symbolisch: de twee enen kunnen staan voor 2 benen. Althans zo leg ik het mijn 5-jarige kleindochter uit, die per sé wil leren lezen en cijfers schrijven. 2 benen, 2 gezonde benen, hoop ik in het begin van 2011 weer te krijgen. Ik word half januari geopereerd en zal een nieuwe heup krijgen. Dat betekent voor mij weer kunnen lopen en fietsen en misschien pijnvrij. Mijn actieradius zal weer zoals vanouds worden. Daar verheug ik me op. Tegen de operatie zelf zie ik niet op, al

kan ik wel iets van de spanning meekrijgen die er nu eenmaal rondom een chirurgisch gebeuren hangt.

In het najaar van 2007 werd ik uitgenodigd om foto's te maken van enkele operaties. Een vriendin van mij, waarmee ik ooit de opleiding anesthesie ben begonnen, nam afscheid van haar ziekenhuis en operatieteam. Men vond het een leuk idee om haar een fotoboek te overhandigen. Met mijn medische achtergrond en met de fotografie als hobby bleek ik voor hen de ideale man te zijn om deze klus te klaren. Niet alleen voelde ik me vereerd, het was ook een leuke uitdaging. Natuurlijk mocht ik niemand voor de voeten lopen. Toch wilde ik ook graag de gezichtsuitdrukking van de diverse specialisten goed op de 'gevoelige plaat' kunnen vangen. Ik moest de privacy van de patiënt beschermen. Nu is dat niet zo moeilijk met het gebruik van al die operatiedoeken. Maar ook moest ik uitkomen met mijn belichting. De felle operatielamp sloeg veel dood. Na enig geëxperimenteer - dus bij de volgende operatie - bleek ik daarmee uit de voeten te kunnen en kon ik me geheel richten op de te nemen foto's. Het was een totaal nieuwe ervaring om aanwezig te zijn en niet medisch te hoeven handelen. Met mijn ervaring kon ik schatten wat er ongeveer zou komen en kon ik me geheel richten op het nemen van de foto's. Na afloop kon ik tevreden naar huis. Op de computer zag ik dat de sfeer die ik wilde 'treffen', ook werkelijk 'getroffen' was. Dat ik met enige bijsturing van mijn fotoprogramma - Photoshop - de kleuren terug kon toveren zoals ik me die kon herinneren. Kortom, voor mij een geslaagd experiment, voor onze vriendin en zelfs voor het ziekenhuis die buiten het boek nog enkele foto's hebben afgenomen.

Zelf zal ik geen opnames maken van mijn eigen opname in het ziekenhuis. Ik hoop in de kortst mogelijke tijd weer bij jullie te zijn.

Edsard

Van de redactie

Terug en vooruit – een lustrum

Het is alweer ruim 5 jaar geleden, dat onze toenmalige voorzitter Gert Zigterman op een late zondagavond bij me voor de deur stond.

'Koffie?' 'Ja, graag'. De deur viel ook in huis: of ik samen met Wilma van der Steen en Piet Cleij de productie van de Cameraad voor mijn rekening wilde nemen. Han en Alyd gingen stoppen met ons verenigingsblad. Met ingang van januari 2006. Wie kan een zo aimabele mens iets weigeren? Gelukkig was Piet een oudgediende: hij kende het klappen van de repro- en inplakzweep, want hij zorgde er al vele jaren voor dat de Cameraad tijdig en in de juiste oplage werd gereproduceerd en voorzien van een foto. Voor de afspraken over de samenwerking met Wilma was een enkele bijeenkomst voldoende. Van meet af aan liep de zaak op rolletjes. De eerste edities werden gemaakt in MS Publisher, want dat was de regel bij de FCB. En die regels luisteren soms nauw.

De redactie had van oudsher de vrije hand, zo hoorden we. Al gauw stapten we daarom over op het veel gebruiksvriendelijkere en meer algemeen gebruikte MS Word. Vrijwel vanaf het begin zat het ritme er in: ondergetekende leverde c.q. verzamelde de meeste stukjes, Wilma zette de boel met passen en meten netjes op een rij binnen het veelvoud van 4 aan beschikbare pagina's, printte de Cameraad en bracht het printwerk bij Piet. Die voegde er een voor- en achterpagina en een inhoudsopgave aan toe, fietste er mee naar Utrecht voor het kopieerwerk, plakte er de door mij geleverde foto's in en bracht het pakket meestal de zaterdag vóór de eerste clubavond in de maand bij mij thuis. Ik zette de Cameraden op naam en zorgde voor het klaarleggen tijdens de clubavond. Bart Rahder speelde – tot vreugde van de leden die verhinderd waren – voor onbezoldigde postbode. Die werkwijze had zo haar voordelen, maar ook nogal wat nadelen. Vooral het vrijwel niet kunnen gebruiken van (kleuren)foto's was een beperking. De digitale Cameraad opende aan het begin van het lopende seizoen nieuwe perspectieven. We hopen ook in het nieuwe jaar weer een aantal aantrekkelijke Cameraden te leveren, al zal het productieproces wat anders zijn dan vijf jaar geleden. Wat blijft is de jaarlijkse preek van jullie redactie: de Cameraad is er vóór, maar vooral ook van en door de leden. Een ook in fotografisch opzicht alleszins goed 2011 toegewenst. En: bij voorbaat dank voor jullie opmerkingen en bijdragen.

Tiemen

Vooruitblik

De vaste clubavonden zijn (met enkele uitzonderingen) de 2e en de 4e maandag in de maanden september t/m juni. Ze duren doorgaans van 20.00 tot ca. 22.30 uur

- **10 januari:** Gast aan tafel II: (achternamen beginnend met één van de letters C t/m J).
- **24 januari:** Eigen werk. Elk lid kan in ieder geval 1 foto ter bespreking ‘op het bord’ meenemen.
- **14 februari:** Gast aan tafel III (achternamen beginnend met een van de letters K t/m R).
- **28 februari:** Jaarvergadering en *Het Koffertje* (zie hieronder voor toelichting)
- **14 maart:** Educatieve lezing: workshop kalibreren.
- **28 maart:** Presentatie door de *Werkgroep Mens en Wereld*.
- **11 april:** Eigen werk.
- **18 april (!):** Presentatie door de *Werkgroep Natuur*.
- **9 mei:** Andermans werk: Top of Flop.
- **23 mei:** Werkgroep De Verdieping.
- **6 juni (!):** Eigen werk – afsluiting clubseizoen.

Het koffertje

Hoe werkt het? In een koffertje zit een aantal genummerde enveloppen. Wie begint stopt een foto in de envelop 1, voegt er een korte toelichting over het hoe en waarom van de foto bij in een kleine envelop, laat de genummerde envelop OPEN en stopt het geheel in het koffertje. Dat koffertje geeft hij door aan een ander FCB-lid. Dit lid bekijkt de foto in envelop 1, vraagt zich af welke associaties, gevoelens of gedachten hij/zij bij die foto krijgt en zoekt daar een eigen foto bij. Envelop 1 wordt nu dichtgeplakt. De foto van nr. 2 gaat, samen met een korte toelichting in een kleine gesloten envelop, in de grote envelop nr.2. Deze wordt NIET dichtgeplakt. Het geheel gaat in het koffertje. Nr. 2 geeft het koffertje door aan nr. 3. Deze bekijkt de foto van nr. 2, plakt de grote envelop nr. 2 dicht en zoekt een passende foto uit, doet die in envelop 3 en laat deze open etc. Elke clubavond wordt er gewisseld. Vlak voor de ledenvergadering op 28 februari worden alle enveloppen geopend en na de pauze zullen we merken welke verbanden er zijn te zien of zijn gezien door de makers en hoe foto 1 heeft geleid tot foto laatst. Spannend!

Foto van de maand januari 2011

Op safari

Op zondagochtend 29 augustus 2010 verzamelde zich een groepje enthousiaste FCB-leden bij station Bilthoven voor de fotosafari naar Giethoorn en Blokzijl. Het regende behoorlijk, maar gelukkig werd besloten langer in de fluisterboot te blijven dan gepland.

Deze foto heb ik gemaakt in het mooie plaatsje Blokzijl, vanaf de sluis. Tevoren hadden we geschuild bij de VVV, waar tot mijn verrassing Marjan Berk aanwezig was om haar nieuwste boek te verkopen en te signeren. Evert had direct een levendig gesprek met haar. Tja, mijn zwager kletst gezellig met iedereen! Toen ik de foto maakte was er een felle opklaring, zodat de haven in een mooi helder licht kwam te liggen. Met de prachtige dreigende lucht op de achtergrond. Met opzet heb ik van het wiel dat zich op de sluis bevond een klein stukje mee gefotografeerd

Helen

Technische gegevens:

Camera: Canon 450 D

Objectief: Canon EF 28 – 200 mm

Opnamegegevens:

- Brandpuntsafstand: 58 mm
- Sluitersnelheid: 1/500 sec.
- Diafragma: f 8
- ISO-waarde: 200

De afdrucken in de papieren Cameraad en de afdruk van ca. 30 x 45 cm voor de maker van de foto van de maand worden verzorgd door Beeldmerk Foto Brouwer

Hessenweg 153, De Bilt. Tel. 030 221 12 95.

Foto's van de maand

• Rooster voor het seizoen 2010-2011:

februari	<i>Fred O.</i>	mei	<i>Ingrid</i>
maart	<i>Piet v. T.</i>	juni	
april	<i>Ton B.</i>		

Aanmelden graag via tiemen.vanderworp@gmail.com. De foto's moeten worden ingeleverd in .jpg, in de oorspronkelijke kwaliteit, dus niet 'verkleind', samen met de begeleidende tekst en de technische gegevens in Word. Inleveren graag uiterlijk halverwege de maand vóór plaatsing. Het afdrukken van de foto's wordt verzorgd door Foto Brouwer. De foto wordt op het formaat ca. 30 x ca. 45 cm naar beste kunnen afgedrukt zoals hij is aangeleverd; wijzigingen vinden alleen plaats na overleg met en toestemming van de maker. Nadat de foto kort besproken is bij de toelichting op de Cameraad gaat de afdruk naar de maker. De foto wordt op de website van de FCB geplaatst.

Tiemen

Dank aan onze adverteerders

Er stonden de laatste jaren drie advertenties in de Cameraad. Foto Brouwer stopt echter met adverteren tegen betaling. De Wereldwinkel en de Plus in Bilthoven blijven dan nog over. Het bestuur heeft, mede gelet op de geringe inkomsten uit deze bron en de daling van de kosten van ons verenigingsblad, besloten over te gaan op een Cameraad zonder advertenties. Alleen bij de foto van de maand komt er een verwijzing naar Foto Brouwer, die nog steeds wat afdrukwerk verzorgt tegen een gereduceerd tarief. De adverteerders worden uiteraard tijdig geïnformeerd. Wij danken de Wereldwinkel, Foto Brouwer en de Plus voor de financiële steun die we gedurende een reeks van jaren van hen mochten ontvangen voor het realiseren van de Cameraad!

Wereldwinkel De Bilt

Hessenhof 9
030 - 234 24 72

Openingstijden:

dinsdag t/m donderdag: 10.00 - 18.00 uur
vrijdag: 10.00 - 21.00 uur
zaterdag: 10.00 - 17.00 uur

Donsvlinder 2.3723 TX Bilthoven

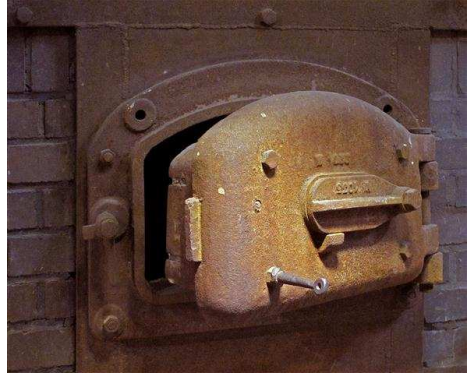
Bijna een jaar de tijd...

... hebben we gehad voor de uitwerking van ons jaarthema: OUD. 26 leden hebben de uitdaging aangenomen. Op 13 december aanschouwen we de resultaten. Han leidt ons op deskundige wijze door de avond. Per creatieve geest enkele steekwoorden en een aantal foto's als illustratie.

► **Rob H.** Industrieel monument; deur van grote oven in Essen. Mooie stofweergave, spotje op deur. Massa en gewicht zijn voelbaar. In kleur, want z/w zou leiden tot het gevoel naar een blok beton te zitten kijken.

● **Fred O.** Juist wel in z/w: oude foto van oude auto uit natte doka. Ook een vorm van industrieel erfgoed. In soort tegenlicht, dat samen met een boompje tot ons komt door een gat in het dak. De voorgrond kon Fred niet donker genoeg zijn, zo laat hij nadrukkelijk weten.

● **Chris.** In kleur. Oude rotzooi, mooie foto. Verweerd stucwerk en dito behang op muur. We zien een soort werkbank. Geen weloverwogen compositie? Of juist in overdaad: 4x de regel van 1/3! Mooi, dat zilverig blauwe accent.

► **Coby.** Een zorgvuldig gecreëerd stilleven, een relatie met Coby's arbeidsverleden. Om precies te zijn: een doos, vermomd als boek, bedoeld voor de opslag van microscopische, histologische preparaten. Met losse bladen en een enkel glaasje. Ach, kijk zelf.

● **Eize-Jan.** Op Corsica. Ook een stilleven, van glas dit keer: 8 stoffige drankflessen op een plank. Een kleurig geheel, bij bestaand licht gefotografeerd. De ouderdom straalt er af. Een fraaie vakantieherinnering aan een mooi eiland.

● **Yvon.** Een zichtbaar oude man houdt uitnodigend een fles naar voren. Aard van de inhoud: onbekend, maar het gebaar is mooi. Goede timing, want zo'n kans krijg je niet vaak. Stukje van de foto eraf (rechts)? Toch maar niet, het wiel rechts geeft juist een aantrekkelijke diepte aan de foto.

◀ **Tiemen.** Net 65 geworden. Kreeg de opwekkende vraag hoe het is om oud te zijn. Keek naar het Senseo-apparaat, al een tijdje klaar met koffiezetten, en dacht: Dat is pas oud. Een subtiel plaatje van een alledaags voorwerp.

● **Ingrid.** In kleur: mooi stukje oude, nieuwe natuur, met veel pioniersplanten – afgestorven. Met prachtige rijp op de blaadjes. Lag zomaar voor haar voeten te wachten totdat Ingrid zou zorgen voor vereeuwiging.

● **Joop.** Nieuw van oud: gevonden! Een foto, met een antieke camera op een glasplaatje gemaakt, door Joop recent gescand en als nieuw afgedrukt. We zien drie personen, wat excentrisch in beeld: een klassiek groepsportret. Joop heeft daar nog bij geassisteerd!

▶ **Nathalie.** In sepia: oud vrouwtje, zit op Corfu sla schoon te maken. Iets donkerder, die afdruk? Nou nee, deze sepia-toon maakt de foto zacht en past precies bij wat Nathalie voor ogen stond.

● **Remko.** Elburg, oude deur, raam en luiken. Zwart/wit, speciaal getoned in thee. Vermoedelijk Pickwick. Vierkant. Een bijzonder sfeervolle plaat. Op niets uitlopende discussie over de kleur van de passe-partout. Immers: ook mooi zonder.

● **Piet van T.** 2 foto's in één passe-partout. Het gaat Piet om de leeftijd van de boom: de oudste plataan in een park bij Wageningen. Een detail is als extra in beeld gebracht: wat zien we in die knoestige uitgroei? Een monster? Oud is-ie in ieder geval, die boom.

● **Arie.** We kijken naar een verborgen boodschap. R.A. 1847 staat er in die oude, verweerde muur gegraveerd. Er schijnt een relatie met Napoleon te zijn, althans

met diens tweede vrouw (?). De tekst is mooi excentrisch (rechts) in beeld gezet, waardoor de leegte links een beeldende betekenis krijgt. Fraaie okertinten.

● **Niek.** Wat zien we? Of: moeten we zien? De slinger van een klok, met in het raam een reflectie van een gebouw van Cambridge University. Blauw/groene tinten in een okerkleurige passe-partout. Vrijwel vierkant. Het was even mikken, omdat de slinger natuurlijk beweegt. Een origineel idee, mooi in beeld gebracht.

◀ **Wilma.** Er kan geen misverstand over bestaan: oud bord, goeddeels verroest. Er wordt wat verboden, dat is óók duidelijk. Gezien in een boerderij uit 1873, in de USA. De troosteloosheid straalt ervan af. Het bord staat niet toevallig rechts in beeld. Het raam links kan – voor een goed evenwicht – niet gemist worden.

● **Kees A.** Bomen zien we. In een aparte compositie. Takken in een boog, een stenen muur. We zien een driehoek. De foto verdient het op een andere papiersoort en in een wat groter formaat afgedrukt te worden. Kees zal kijken welke mogelijkheden hij heeft; hij houdt ons op de hoogte.

● **Ton B.** Een kleurenfoto. Tenminste: van oorsprong. Er resteert een fractie kleur; zwart, wit en grijs overheersen. Wat zien we? In de verte: een afgescheurde boom, in de nevel. Te zien via een doorkijkje tussen twee onscherpe boomstammen. ‘Kijk eens terug’, adviseert Ton, die geregeld naar die geheimzinnige situatie gaat kijken. Een intrigerende plaat.

● **Rob M.** Nog een boom; in een andere gedaante. Drie armen. Kan niet missen: oud, is aan het vergaan, takken vallen er af. Laag standpunt. Hoe maak je die foto? ‘Je broek vies maken en thuis op je <piep> krijgen’, aldus Rob. Mooie plaat.

● **Peter** heeft maar liefst twee foto’s voor ons in petto. Oude troep op het Waterlooplein in Amsterdam. Zoals op de foto bestaat het plein niet meer; wat een prachtig tijdsbeeld. 50 jaar geleden afgedrukt op Ilford Multigrade, nog steeds in puike conditie. Heerlijke nostalgie!

● **Evert.** Was in Damascus. Een straat vol met scheve, op het eerste oog sterk vervallen gebouwen. In kleur. Die gele taxi in de voorgrond vervolmaakt het plaatje. Mooie verzadigde kleuren. De 10 mm lens is nog steeds een vaste keus van Evert. En terecht, zoals we zien.

● **Mea.** ‘Wolken zijn oud’ is een filosofisch idee (de Bhagwan). En wolken zien we, in een bijzondere compositie, met veel gras in de voorgrond, de wolken er vlak boven. Het is een foto met dynamiek, juist doordat wolken en gras met elkaar verbonden lijken te zijn, en door de kleurencombinatie.

● **Guus** heeft op Kreta een 3000 jaar oude olijfbom gezien, met een zeer breed wortelstelsel boven de grond. We geloven hem als we de boom zien. Guus heeft de foto van een toelichtende tekst voorzien, de foto is dan ook vooral documentair van aard. Maar ook mooi om te zien.

▼ **Rosalie** houdt het ook bij een boom. Iets jonger dan die van Guus, slechts 1500 jaar. Een baobab, in Senegal. De boom lijkt verloren in het landschap te staan. Rosalie heeft uit compositorische overwegingen de foto gespiegeld; zie de ‘3’ op het shirtje rechts. We zijn het met haar eens; een mooie plaat, met die ruimte en het kleine boompje rechts.

● **Sijt** heeft iets ouds (een stoomlocomotief op de museumlijn Goes – Hoedekenskerke) nog eens extra oud gemaakt door de wijze van afdrukken en voor het ‘verouderen’ van de rand. De wolken waterdamp (‘stoom’) zijn mooi wit uitgevreten. Hier en daar heeft Sijt wat ‘oud-rose’ ingebracht. Sfeertje!

● **Helen.** In Syrië zag ze een prachtig landschap bij avondlicht, tegen zonsondergang aan, met een heel aparte vorm van bebouwing (een soort torens). Daarin werden de overledenen begraven. Wat een mooie zandkleuren en wat een schitterende afdruk!

◀ **Edsard** heeft diep in zijn archief moeten graven: een locomotief met machinist van de Rotterdamse Tramweg Maatschappij (RTM, huidige de museumlijn bij de Brouwersdam). Lang geleden gemaakt, gescand en door hem eigenhandig afgedrukt. Een mooie compositie. Dat het rechterdeel wat overbelicht is, doet de foto alleen maar goed.

De foto van Edsard is de laatste uit de serie rond het jaarthema 'OUD'. Edsard bedankt Han voor de plezierige en deskundige wijze waarop hij de presentatie heeft verzorgd. We onderstrepen dat met een applaus.

Tiemen

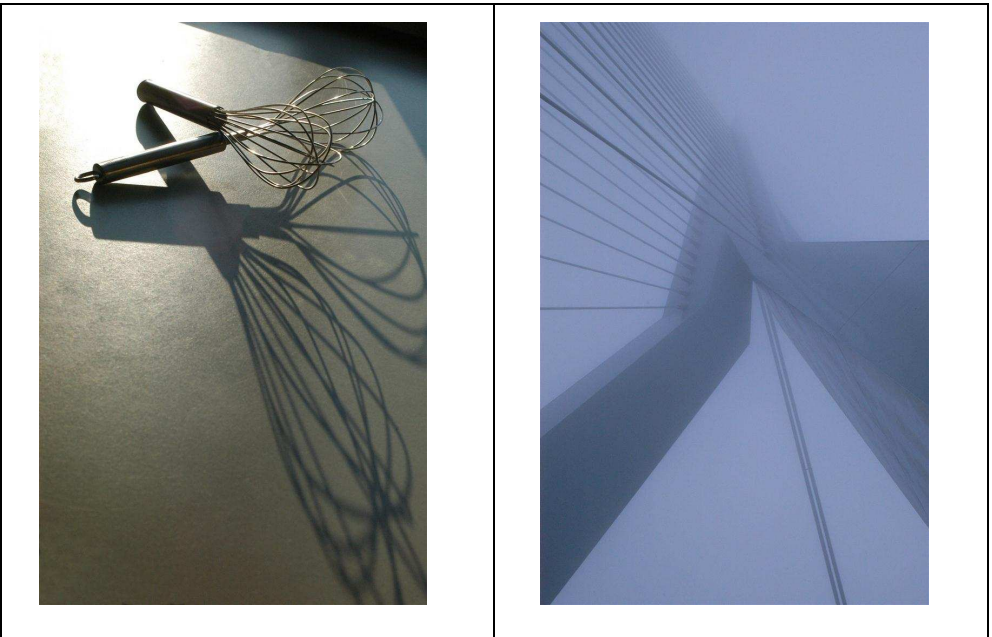
Sijt verzoekt alle hiervoor genoemde leden hun foto z.s.m. naar haar te mailen. Zij zorgt voor plaatsing op de website onder het jaarthema 'OUD'.

Het Han Baartmans Drieluik

Onze erevoorzitter heeft zijn naam verbonden gekregen aan die mooie traditie in de FCB: de 2^e avond in december is er een drieluik, het Han Baartmans Drieluik. Drie leden krijgen de gelegenheid zich middels hun fotografische werk wat uitgebreider dan doorgaans mogelijk is, voor te stellen aan de overige leden. Op 20 december 2010 is die eer vergund aan Jirka Marsal, Fred v.d. Heyde en Piet van Trig. 25 leden hebben kou, sneeuw en gladheid getrotseerd en kijken vol verwachting en vooral geïnteresseerd toe. Een impressie.

▶ **Jirka** mag beginnen. Hij vertelt tot voor kort geen carrière als amateurfotograaf te hebben gehad. Wel als kiekjesmaker. Toen hij 12 was begon hij (in Tsjechië) met een bakelieten toestelletje. Er volgde nog een serie andere toestellen. Maar zelfs met een Nikon F 501 kwam hij, naar eigen zeggen, niet verder. Een meer

serieuze hobby werd de fotografie pas, toen hij een Nikon D 100 kocht, dus digitaal ging werken, Paint Shop Pro aanschafte en cursussen volgde. De eerste foto's die we zien zijn direct raak: eenvoudig keukengerei op een bureau, in tegenlicht gefotografeerd. Op onderhoudende wijze vertelt Jirka verder over zijn fotowerk, dat een grote mate van diversiteit vertoont. Zijn bureau blijkt prima als ondergrond voor fotowerk bruikbaar te zijn, maar ook op andere plekken heeft hij zijn camera paraat. Met als onderwerp soms het eenvoudige, alledaagse – op bijzondere wijze in beeld gebracht -, soms het bijzondere – denk aan het trappenhuis – bijna grafisch in beeld gebracht. Of de Erasmusbrug, in nevelen gehuld, maar toch direct herkenbaar, met sterke invoerende lijnen.

We bedanken Jirka met een hartelijk applaus voor zijn openheid, zijn leuke, relativerende verteltrant en voor het werk dat hij ons liet zien.

► **Fred** is daarna aan de beurt. Op soms hilarische wijze neemt hij ons mee in zijn gedachtengang over de fotografie. Een raadselachtige foto is ons deel. Vormen, materialen, vlekken. Het is, zo blijkt na wat gepuzzel, een ijspan te zijn, van roestvrij staal dat ging roesten. Op een houten tafel. Met reflecties. Ra, ra. De fabrikant moest van dit raadsel overtuigd worden. Vandaar. Bewijs en geinige

We zien ook nog twee foto's van uilen (ontdek het verschil), een reflectie van takken in water, een hijskraan bij het aanleggen van een noodbrug over de Kromme Rijn etc. Ook Fred blijkt een fotografische belangstelling met een breed spectrum te hebben. We bedanken hem met een warm applaus voor zijn optreden en voor het met ons willen delen van zijn fotografische werk.

foto tegelijk Meer nog dan met pannen heeft Fred iets met rozen. In allerlei hoedanigheden. Hij dwingt ons bijna tot het maken van een keuze: welke is de beste? Nu is er nogal wat te kiezen. En niet alleen uit een grote verscheidenheid aan rozen.

► **Piet** – ons H.B.D. heeft nu eenmaal drie presentatoren – mag het slotstuk verzorgen. Ook hij heeft een veelheid aan onderwerpen die zijn fotografische aandacht hebben, maar vanavond richt hij zich vooral op mensen, zoals hij die zag tijdens een reis naar Indonesië. Zijn fotografische carrière leek aanvankelijk in de kiem te worden gesmoord door pech met zijn Asahi Pentax (de roemruchte Spotmatic F): sluiters kapot, reparatie, mee op vakantie, gestolen. De Nikon D50 bracht hem – bij zijn prepensioen – weer op het fotografische pad. En wij mogen een stukje met Piet meelopen. Mensen zien we voorbijkomen – in bijna 20 beelden: soms genomen vanuit een rijdende mini-bus (wel een offertje op het dashboard), soms op straat. Altijd: boeiend. Een

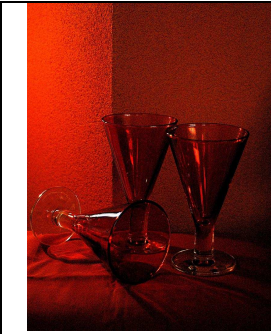

prachtig kind, een beetje bedeesd in de lens kijkend, een wat apathisch lijkende vrouw (hand onder het hoofd), een groepje kinderen, een verkeersbeeld, mannen op de achterklep van een auto etc. Piet maakt zijn thema ruimschoots waar.

Zijn presentatie is een mooi slot van een fijne foto-avond, die recht heeft gedaan aan de bedoeling van het drieluik.

We bedanken de drie leden met een hartelijk applaus. En, omdat we er niet genoeg van kunnen krijgen: tot slot een fotografisch drieluik van de drie heren. Het verband tussen de foto's mag iedereen er zelf bij bedenken.

Tiemen

Jirka

Fred

Piet

Scherptediepte

Het begrip 'scherptediepte' zal voor heel wat leden gesneden koek zijn. Voor wie nog niet zo thuis is in de materie, actualiseren we een tweetal artikeltjes uit eerdere edities van de Cameraad.

Bij het bekijken en bespreken van foto's tijdens clubavonden valt het begrip 'scherptediepte' nogal eens. Op deze plaats gaan we daar wat dieper, maar niet uitputtend, op in. Eerst wat theorie. Door een objectief wordt – optisch gezien – per definitie slechts één (gebogen) vlak van een voorwerp, haaks op de optische as van het objectief, maximaal scherp afgebeeld: het instel- of scherpstelvlak. Alle

voorwerpspunten daarvoor of daarachter worden weergegeven als een schijfje (een verstrooiingscirkel), waarvan de doorsnede bij gelijkblijvend diafragma groter wordt naarmate het voorwerp punt verder van het instelvlak verwijderd is (dus dichterbij of verder weg van de camera dan het instelvlak is). In de praktijk nemen we méér dan alleen het instelvlak als scherp waar. De mate waarin dat gebeurt noemen we de scherptediepte.

Een definitie van *scherptediepte* zou dus kunnen luiden: Het gebied vóór en achter het (denkbeeldige) vlak waarop is scherpgesteld, waarbinnen de afbeelding als scherp wordt gezien/ervaren. In andere woorden: de diepte van de scherpte voor en achter het scherpstelvlak waar de vervaging op de opnamechip binnen de grenzen van de toelaatbare verstrooiingscirkel valt. De waarde van die cirkel wordt wel eens gesteld op ca. 0,1 mm, omdat dit overeenkomt met het normale, gemiddelde scheidend vermogen van het oog bij het bekijken van voorwerpen op 25 à 30 cm afstand, de gebruikelijke kijkafstand bij foto's.

De scherptediepte wordt *direct* beïnvloed door

- de afbeeldingsmaatstaf; dit is de verhouding tussen de grootte van de afbeelding van het object op de beeldrager – bij digitale camera's de beeldsensor - en de werkelijke grootte van het te fotograferen object. Bij een verhouding van bijvoorbeeld 1 : 1 (de afbeelding op de sensor is even groot als het object) is de scherptediepte aanzienlijk kleiner dan bij een verhouding van 1 : 1000 (de afbeelding is lineair duizend keer kleiner dan het object);
- het diafragma (de feitelijke lensopening): naarmate de lensopening groter is, wordt de scherptediepte kleiner. Anders gezegd: bij een laag diafragmagetal is de scherptediepte kleiner dan bij een hoog getal, uiteraard bij gelijke lichtomstandigheden.

Indirecte beïnvloeding vindt plaats door:

- de hoeveelheid licht die door het object wordt weerkaatst: des te meer licht, des te meer mogelijkheid een kleiner diafragma te gebruiken (en vanzelfsprekend: des te minder licht, des te groter het diafragma);
- de op de camera ingestelde lichtgevoeligheid (ISO-waarde): des te hoger de ISO-waarde, des te minder licht heeft de sensor nodig, des te kleiner kan het diafragmagetal zijn (en omgekeerd);
- de sluitersnelheid: bij een hogere sluitersnelheid zal bij een gegeven hoeveelheid gereflecteerd licht en een gegeven ISO-waarde een lager diafragmagetal behoren dan bij een lagere sluitersnelheid.

De scherptediepte aan de voorkant van het scherpstelvlak (gezien vanuit de camera) is kleiner dan die aan de achterkant van het scherpstelvlak. Voor de praktijk mag je ervan uitgaan, dat 1/3 deel van de scherptediepte voor het

instelvlak ligt en 2/3 deel er achter. Een paar vuistregels voor de praktijk en dus kort door de bocht:

- de scherptediepte is relatief groot bij korte brandpuntsafstanden en klein bij lange brandpuntsafstanden;
- de scherptediepte is groot bij kleine diafragma-openingen (dus een hoog diafragmagetal) en klein bij grote openingen (een laag diafragmagetal);
- de scherptediepte is groter bij opnamen op een kleine beeldrager (film, sensor) dan, onder gelijke omstandigheden, op een grote beeldrager;
- een hoge ISO-waarde maakt een grotere scherptediepte mogelijk, een lage beperkt die;
- een lange sluitertijd zorgt voor een grotere kans op bewegingsonscherpte, maar draagt bij aan een grotere scherptediepte.

Wat betekent dit voor het maken, bekijken en waarderen van foto's? Met andere woorden: welke plaats neemt de scherptediepte en het spelen daarmee in de fotografie in? Scherpte en onscherpte zijn zeer belangrijk beeldende middelen bij het vastleggen en weergeven van beelden en bij de waardering ervoor. Een onscherpe foto kan pijn doen aan je ogen, maar ook erg sterk zijn als de maker er bijvoorbeeld een sfeer mee wil oproepen. Door scherpte/onscherpte bewust toe te passen kan 'het onderwerp' worden losgemaakt van de achtergrond en worden storende en afleidende beeldelementen onbetekenend gemaakt. Hierbij wordt wel de Japanse term *bokeh* gebruikt: de kwaliteit van de onscherpte (anders dan als gevolg van onbedoeld beweging).

Matige bokeh

Goede bokeh

(Bron foto's: Wikipedia)

Voor de presentaties tijdens FCB-avonden geldt het adagium van Han: als je maar ver genoeg van 'het bord' af zit, lijkt elke foto scherp te zijn. Het is dus een noodzaak om foto's ook op de hand te bekijken om - op de voor het menselijke oog passende beschouwingsafstand - de variatie in scherpste en het beeldende effect daarvan goed te kunnen beoordelen en ervaren.

Voor dichtbijfotografie en zeker voor macrofotografie is er zelden een overdaad aan scherptediepte. Bij een afbeeldingsmaatstaf van 1:1 of hoger (het echte macrowerk) moet er stevig gediafragmeerd worden om zelfs maar een scherptediepte van een aantal millimeters te krijgen. Het wordt dan extra lastig om, bijvoorbeeld, bewegende objecten aanvaardbaar in beeld te krijgen en vast te leggen. Een statief is dan een handig hulpmiddel, samen met geduld en geluk....

Met Photoshop of andere programma's voor de bewerking van digitale foto's is het relatief eenvoudig om de verdeling scherpste/onscherpste achteraf te veranderen, in die zin dat wat scherp is onscherp kan worden gemaakt. Andersom is lastiger... Het is dus van belang je al bij de opname te realiseren hoe je van scherpste en onscherpste een beeldend gebruik wilt maken. En dat is, zeker bij digitale camera's met een kleine sensor, soms geen sinecure.

Een verhaal apart is de methode die weleens bij macrofotografie wordt gebruikt en die in de praktijk alleen bruikbaar is bij bewegingloze voorwerpen. Vanaf een statief wordt een serie opnamen gemaakt, terwijl bij elke opname het scherpstelvlak handmatig iets wordt verlegd. De serie opnamen wordt in lagen gezet, waarna in elke laag het ongewenst onscherpe (of juist scherpe) deel wordt weggepoetst. Daarna worden de lagen tot één foto samengevoegd. Het is een hele klus, maar op deze manier is de scherptediepte onbeperkt te beïnvloeden.

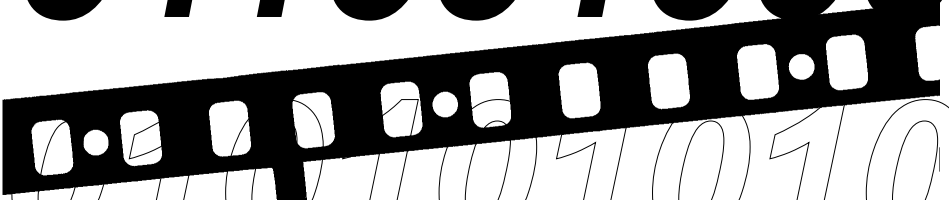
Tiemen

Een plaatje voor een gaatje

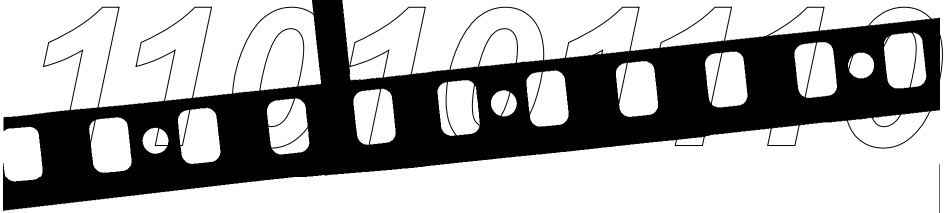
Zomaar een plaatje: Panorama van Stavoren (Tiemen)

011001000

010101010

001110101

110101110

100111001

010010101